

Радзіховська Л. М.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри економічної кібернетики та інформаційних систем, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, Вінниця, Україна
Larirad@ukr.net

УДК 330.131.7(045)

Іващук О. В.

кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри економічної кібернетики та інформаційних систем, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, Вінниця, Україна
olena_ivash@mail.ru

Сутність поняття «економічний ризик»: ретроспектива та сучасність

Анотація. У статті проаналізовано історичні та сучасні підходи до визначення поняття «економічний ризик». Основну увагу приділено визначенню суттєвих ознак вказаного поняття, які використовуються у реальній економічній практиці й управлінській діяльності. За результатами проведеного дослідження запропоновано власне узагальнююче трактування поняття «економічний ризик».

Ключові слова: ймовірність; економічний ризик.

Larisa Radzhovska

PhD (Pedagogical Sciences), Associate Professor,
Vinnytsia Institute of Trade and Economics, KNTEU, Vinnytsa, Ukraine
87 Soborna Str., Vinnytsa, 21050, Ukraine

Olena Ivashchuk

PhD (Physical and Mathematical Sciences), Associate Professor,
Vinnytsia Institute of Trade and Economics, KNTEU, Vinnytsa, Ukraine
87 Soborna Str., Vinnytsa, 21050, Ukraine

The essence of the «economic risk» concept: retrospective and modernity

Abstract

Practical relevance of detection, assessment, minimization and risk management generates the need to study the concept of «economic risk».

The authors review and analyze existing historical and contemporary theoretical approaches to the definition of economic risks, reveal essential features and nature of the given concept.

It was established that at early development stages of riskology as a science the economic risk was associated only with one component – ambiguity, uncertainty, probability, threat, loss and failure. With the accumulation of new knowledge there appeared definitions of economic risk containing several components. The majority of modern interpretations of the category «economic risk» include qualitative and quantitative concepts as well as a subjective component. According to the results of the content analysis of a large number of literary sources, it has been established that the most important features of the concept «economic risk», if we take into account definitions given by contemporary foreign and domestic researchers, are «probability», «loss» and «uncertainty». It is suggested to consider economic risk as an objective-subjective category in the activity of business entities caused by uncertainty related to the random nature of economic processes, insufficiency and inaccuracy of the information thereof, influence of external and internal environmental factors and calculated on the basis of estimate of the probability of negative (loss) or positive deviation from the expected values in cases of the subjective choice of the optimal decision among a certain number of alternatives.

Keywords: Probability; Uncertainty; Economic Risk; Business Entity

JEL Classification: B12; B13; B29

Радзиховская Л. М.

кандидат педагогических наук,
доцент кафедры экономической кибернетики и информационных систем,
Винницкий торгово-экономический институт КНТЭУ, Винница, Украина

Иващук Е. В.

кандидат физико-математических наук,
доцент кафедры экономической кибернетики и информационных систем,
Винницкий торгово-экономический институт КНТЭУ, Винница, Украина

Суть понятия «экономический риск»: ретроспектива и современность

Аннотация. В статье проанализированы исторические и современные подходы к определению понятия «экономический риск». Основное внимание уделено определению наиболее существенных признаков указанного понятия, к которым, на основании проведенного контент-анализа литературных источников, отнесено «вероятность», «потери» и «неопределенность». По результатам проведенного исследования предложена собственная обобщенная трактовка понятия «экономический риск».

Ключевые слова: вероятность; экономический риск.

1. Постановка проблеми. У сучасних умовах переходу України до ринкової економіки важливого значення набуває проблема врахування ризиків у кожній конкретній економічній ситуації. Необтяжених ризиком економічних систем на практиці не існує. Проте «відсутність системного підходу до поняття «ризик» («загрози») з чітко вираженою стратегією і тактикою заходів призводить до розбалансування і різновекторності прийнятих заходів із попередження або протидії ризикам економічної безпеки суб'єкта господарювання, що ставить під загрозу його платоспроможність та інвестиційний розвиток» [1, 173].

Можна виділити дві основні причини необхідності чіткого визначення сутності економічного ризику:

1) потреби повсякденної практичної діяльності;

2) потреби теорії прийняття управлінських рішень, фундаментом якої є теорія ризиків.

Проблема визначення сутності економічного ризику є міжнародною. Так, міжнародний інститут дослідження ризику зазначив, що недостатній рівень розвитку базової економічної науки зумовив відсутність необхідних правилних визначень окремих понять, до яких, передусім, належить «ризик» [2].

2. Аналіз основних досліджень і публікацій. Системні дослідження сутності економічного ризику почали проводитись у XVIII столітті. Питанням визначення сутності економічного ризику займалися зарубіжні дослідники А. Віллет (Willett, 1951) [3], Д. Пфеффер (Pfeffer, 1956) [4], В. Р. Гельман (Heilmann, 1989) [5], Д. Террі (Terry 1989) [6], Е. Нікбахт (Nikbakht, 1992) [7], П. Бернштейн (Bernstein, 2000) [8] та ін. Лише в кінці XX століття в зв'язку з виникненням кризових явищ в економіці проблема економічних ризиків почала досліджуватись досить активно. Питанням визначення сутності економічних ризиків приділяли увагу багато українських науковців, зокрема В. Васюренко [9], В. Вітлінський [10], М. Клапків [2]. Особливої гостроти проблема визначення ризику набрала в кінці XX на початку XXI століть у зв'язку з політичними факторами, коливанням курсів валют, цін.

Отже, актуальність дослідження викликана відсутністю загальноприйнятого підходу до визначення сутності категорії економічного ризику, потребами практики та ризик-менеджменту.

3. Метою дослідження є аналіз існуючих історичних та сучасних підходів до визначення поняття «економічний ризик» як однієї з основних економічних категорій, виявлення суттєвих ознак і деталізація сутності вказаного поняття для використання у реальній економічній практиці й управлінській діяльності.

4. Основні результати дослідження. Розглянемо сутність поняття «економічного ризику» з різних точок зору, враховуючи історичний аспект.

Поняття «економічного ризику» має досить довгу історію. Історичні етапи розвитку теорії економічних ризиків детально розглянуті в літературі. Узагальнюючий підхід з цього питання подано в книзі американського вченого П. Бернштейна (Bernstein, 2000), згідно якого виділено наступні історичні періоди у розвитку науки про економічні ризики: 1200–1700 рр. – величина ризику визначалась з використанням теорії ймовірностей; 1700–1900 рр. – ключовим поняттям в теорії ризику стало поняття «невизначеності», відкрито закон великих чисел; 1900–1960 рр. – ризик визнали невід'ємною складовою підприємництва, саме поняття «ризик» стало звичним у суспільстві; 1960 р. і до сьогодні – започатковано нову науку – фінансовий ризик-менеджмент [8].

Засновником ризикології як окремого напрямку досліджень вважають німецького математика Й. Тетенса (J. Tetens, 1786). Він вперше запропонував математичне вимірювання ризику. Й. Тетенс вважав, що за міру ризику потрібно приймати половину величини стандартного відхилення, яке вважав обсягом очікуваного збитку страхового закладу [10].

Проведений історичний аналіз економічного вчення про ризик дозволив виділити у зарубіжній економічній нау-

ці дві основні теорії ризику: класичну та неокласичну. Представники класичної теорії ототожнювали ризик з математичним очікуванням втрат, які можуть виникнути в результаті певного прийнятого рішення. Багато економістів вважали таке тлумачення однобічним, і тому в 30-х роках XX століття виникла неокласична теорія ризику. Відповідно до неї, підприємець, який працює в умовах невизначеності й прибуток якого є випадковою величиною, має керуватись двома критеріями: розміром сподіваного прибутку та величиною його можливих коливань. Проте неокласична теорія не враховувала факторів особистого ставлення до ризику.

Як було зазначено вище, ключовим поняттям в теорії ризику довгий період було поняття невизначеності. Відношення між невизначеністю та ризиком визначив Й. Пфеффер (Pfeffer, 1921): «Ризик ... є комбінацією декількох видів азарту, він вимірюється ймовірністю; невизначеність вимірюється рівнем віри. Ризик – це стан світу; невизначеність – стан уяви» [4]. Проте головна відмінність невизначеності й економічного ризику полягає в можливості оцінки ризику та управління ним.

Одним із найпоширеніших, але досить суперечливим є погляд на ризик як на «непевність». А. Віллетт (Willett, 1951) вважав, що ризик є об'єктивним явищем, але скорельованим із суб'єктивною непевністю [3]. При цьому непевність сприймалась в трьох значеннях: непевність об'єктивна; непевність психологічна або суб'єктивна; непевність, яка виникає в процесі прийняття рішень.

Вперше науково спробував розмежувати поняття ризику й непевності американський економіст Ф. Найт (Knight, 2003). Він запропонував під ризиком розуміти таку непевність, яку можна оцінити та виміряти, а методом вимірювання було запропоновано визначення ймовірностей. Ф. Найт в залежності від точності розрахунку поділив ймовірності на три основних види: математична (априорна); статистична (апостеріорна); експертної оцінки [11].

З часом під ризиком почали розуміти не просто ймовірність появи непевної події, але також і ймовірність настання негативного результату, а саме: стали пов'язувати поняття економічного ризику з втратами при здійсненні господарської діяльності. Зауважимо, що ототожнення ризику лише з втратами також є досить спрощеним; ризик і втрати – різні категорії, а саме, втрати виражають рівень ризику.

Сучасні вчені, зокрема Г. Вербицька [12], трактують економічний ризик як можливість зазнати не лише втрат, а й отримати додаткові вигоди для господарюючого суб'єкта. Сьогодні ризик розглядається не лише як негативний фактор, але і як необхідна умова для успіху, одержання прибутків.

Більшість учених трактують економічний ризик як ймовірність (можливість) помилки або успіху того чи іншого вибору в ситуації з кількома альтернативами.

У сучасній російській ризикології під ризиком розуміють невизначеність щодо можливих втрат. Найбільш лаконічне, на нашу думку, визначення запропонував В. Ковальов: економічний ризик – це ймовірність виникнення збитків чи недоодержання прибутків порівняно з прогнозованим варіантом [13].

Визначенням, в якому поєднуються кількісна та якісна складові економічного ризику, є таке: економічний ризик – це діяльність пов'язана з подоланням невизначеності в ситуації неминучого вибору, в процесі якої є можливість кількісно та якісно оцінити ймовірність досягнення передбачуваного результату, невдачі, відхилення від мети [14].

Стосовно вітчизняних досліджень відмітимо, що в останні десятиліття в Україні значно зросла увага до такого поняття, як «економічний ризик». Народження в Україні нового напрямку наукових досліджень – ризикології було проголошено на першій Всеукраїнській науково-практичній конференції з проблем економічного ризику, яка відбулась у жовтні 1998 року, де було відмічено, що предметом першочергового зацікавлення ризикологією по-

винні стати питання комплексного та послідовного розгляду поняття ризику [10].

Переважає більшість сучасних визначень складається з двох частин: перша прогнозує негативне явище, яке може наступити в зв'язку з випадковим характером економічних процесів, друга пов'язана з математичною складовою, а саме, ймовірністю, можливістю виміряти величину можливих втрат.

Окремі дослідники вважають, що визначення поняття «ризик» залежить від сфери діяльності: у математиків – це ймовірність, у страхувальників – предмет страхування [15]. Зокрема, сучасні українські дослідники О. Фоміна, О. Гончаренко розглядають поняття ризику з точки зору відображення його в обліку [16]. Т. Королюк дотримується думки, що сформулювати єдине визначення вказаного поняття неможливо, оскільки в кожній сфері діють свої чинники, які визначають ризик цієї конкретної сфери [15].

Отже, виокремлюється два основних підходи до визначення поняття ризику: більшість дослідників намагаються сформулювати всеохоплююче означення економічного ризику, яке включало б в себе всі можливі його види та прояви; окремі автори пропонують спеціальні дефініції для певних сфер застосування. Дедалі частіше, при визначенні економічного ризику робиться наголос на наявності суб'єктивної складової вказаного поняття. Ми дотримуємося думки про необхідність об'єктивно-суб'єктивного підходу до визначення економічного ризику.

Таким чином, переважна більшість трактувань категорії «економічний ризик» включають в себе якісні та кількісні поняття, а також суб'єктивну складову. Якісна складова пов'язана з самим терміном «ризик», можливістю відхилення від наміченого результату, інформаційним аспектом невизначеності: недостатністю, неточністю інформації. Кількісну складову ототожнюють з величиною певного рівня втрат. Суб'єктивна складова пов'язана зі здатністю суб'єкта господарювання вести господарську діяльність в умовах невизначеності та попереджати і зменшувати несприятливий вплив цієї невизначеності, а також обирати оптимальне рішення з певної кількості альтернативних.

Сучасні економісти все частіше відходять у своїй визначеннях від усталених понять про ризик, пов'язаних з традиційними категоріями (втрати, невизначеність, непевність тощо), зокрема, вносять у визначення нові терміни, звертають увагу на особливості сьогодення (науково-технічний прогрес, інформатизацію суспільства). Фахівці-практики В. Галасюк, М. Сорока підкреслюють, що «економічний ризик – це можливе зменшення вартості додатних умовно-грошових потоків (Conventional Cash Flow) майбутніх періодів і можливе збільшення (за абсолютною величиною) вартості від'ємних умовно-грошових потоків майбутніх періодів, що відбуваються внаслідок настання події, небажаної для конкретного суб'єкта економічних відносин [17].

Російський учений Ю. Русанов зазначає, що реалії сьогодення (науково-технічний прогрес, інформатизація більшості сфер діяльності людей, бурхливий розвиток науки) досить суттєво впливають на економічні процеси й у власному трактуванні «економічного ризику» акцентує увагу на впливі агресивних факторів зовнішніх і внутрішніх середовищ [18].

Проведений нами аналіз існуючих історичних та сучасних теоретичних підходів до визначення поняття «економічний ризик» дозволяє зробити висновки про те, що: а) якщо на ранніх етапах розвитку ризикології економічний ризик пов'язували лише з однією складовою – невизначеністю, ймовірністю, загрозою, втратами, невдачею, то у міру того, як накопичувалися нові знання, почали з'являтися визначення економічного ризику, які містять кілька складових; б) у сучасній зарубіжній та вітчизняній літературі досі не існує єдиного підходу до визначення поняття економічного ризику; в) сучасні вітчизняні, російські, зарубіжні дослідники пропонують комплексні визначення економічного ризику, в яких вказуються і причини ризиків (недостатність, неточність інформації, вплив зовнішніх та внутрішніх факторів, невизначеність), і фактори, які треба враховувати при визначенні ступеня ризику (керовані та некеровані фактори, небезпеки, прями та зворотні зв'язки), і способи оцінки ризику (оцінка ймовірності втрат, передбаченого результату), і необхідність вибору оптимального рішення з певної кількості альтернативних.

Визначимо основні ознаки дефініції «економічний ризик», провівши аналіз праць українських, російських, інших зарубіжних вчених, а також, проаналізувавши визначення, запропоновані в сучасних довідкових та енциклопедичних виданнях (табл.).

У процесі проведення контент-аналізу, виявлено, що найбільш значущими ознаками поняття «економічний ризик», враховуючи визначення сучасних зарубіжних та вітчизняних дослідників, є «ймовірність» (44%), «невизначеність» (40%), «втрати» (32%), найменш значимими є «невдача», «негативний наслідок», «випадковість», «непевність».

Як було слушно зазначено в дослідженнях П. Бернстайна, сучасний історичний період розвитку науки про економічні ризики характеризується започаткуванням та розвитком нової науки – ризик-менеджменту. Для того, щоб дійти згоди з основних питань ризик-менеджменту, було створено міжнародні стандарти – спеціальні нормативні документи, безпосередньо присвячені тому, як впровадити управління ризиками в практику бізнесу. У вказаних стандартах на міжнародному рівні висвітлено сучасний юридичний підхід до визначення поняття «економічний ризик». Так, згідно досить відомого стандарту управління ризиками Міжнародної організації зі стандартизації Австралії та Нової Зеландії (AS/NZS 4360/1995, AS/NZS 4360/2004, ISO 31000/2009, ISO/IEC 51:1999, ISO/IEC

Таблиця

Визначення суттєвих ознак поняття «економічний ризик»

Автори, видання		Суттєві ознаки поняття «економічний ризик»									
		Небезпека	Невизначеність	Втрати	Ймовірність	Загроза	Збитки	Випадковість	Непевність	Негативний наслідок	Невдача
Енциклопедичні та довідкові видання	Економічний енциклопедичний словник (1996 р.)	+		+		+		+			
	Фінансовий словник-довідник (2003 р.)			+	+		+	+			
	Економіка від А до Я. Понятійно-термінологічний словник (2008 р.)			+		+	+				
	Гене́за ринкової економіки. Словник-довідник (2004 р.)				+		+		+	+	
	Словник сучасної економіки (2000 р.)				+	+					
Російські вчені	Фінансово-економічний словник (2005 р.)					+			+	+	
	Большой экономический словарь (1995 р.)					+					
	А. Альгін		+			+					+
	М. Шаршукова, М. Лапуста					+					+
	А. Дубов, Б. Лагоша, Е. Хрустальов, В. Глазунов			+		+					
Зарубіжні вчені	Н. Ільїн, І. Лукманов, С. Нікешин		+								
	Б. Райнзберг	+		+				+			
	Ю. Русанов		+								
	В. Ковальов		+		+		+				
	Дж. Фрідман, Н. Ордуї				+	+					
Українські вчені	Е. Нікбах, А. Гроппеллі				+						
	Д. Террі		+						+		
	Дж. Сінкі		+								
	В. Гейльман	+									
	Г. Великоіваненко, В. Вітлінський		+					+			+
Загальна кількість застосування ознаки у трактуванні сутності поняття	В. Вітлінський, Л. Колобова		+			+					+
	Т. Семенютина	+									
	В. Васюренко			+							
	Г. Вербицька			+	+						
	Частота застосування окремих сутнісних ознак (%)	4	10	8	11	3	6	2	3	3	3
Частота застосування окремих сутнісних ознак (%)		16	40	32	44	12	24	8	12	12	12

Джерело: Розробка авторів

73:2002, ISO/IEC 73:2009), ризик – це поєднання можливості виникнення збитків і тяжкості цієї шкоди (ISO/IEC 51:1999); поєднання ймовірності події та її наслідків (ISO/IEC 73:2002); ймовірність впливу випадкової події на цілі (AS/NZS 4360:2004); вплив невизначеності на цілі (ISO/IEC 73:2009) [16]. Якщо проаналізувати визначення, запропоновані в інших міжнародних стандартах, можна зробити наступні висновки: а) ці визначення несуттєво відрізняються один від одного; б) в основу запропонованих визначень лягли описані вище історично сформовані ідеї щодо визначення поняття, що розглядається (ризик пов'язується з ймовірністю, збитками, випадковими подіями тощо).

Ефективному використанню вказаних міжнародних стандартів на українських підприємствах заважає ряд причин. Окрім того, сьогодні економічна ситуація в Україні характеризується зростанням кількості нових кризових явищ та видів ризиків. За таких умов поняття «економічний ризик» потребує нових тлумачень та обґрунтування. Тому на часі наукова розробка українських стандартів управління ризиками, які б спирались на міжнародний досвід, адаптовану термінологію (зокрема, поняття «економічного ризику»); враховували особливості економічної ситуації в Україні.

Беручи до уваги результати проведеного дослідження (в тому числі й контент-аналізу), подамо наше узагальнене трактування досліджуваного поняття: економічний ризик – об'єктивно-суб'єктивна категорія в діяльності суб'єктів господарювання, причиною якої є невизначеність, пов'язана з випадковим характером економічних процесів, недостатністю та неточністю інформації про них, впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, яка обчислюється на підставі оцінки ймовірності негативного (втрати) чи позитивного відхилення від очікуваних значень у ситуаціях суб'єктивного вибору оптимального рішення з певної кількості альтернативних.

5. Висновки. Встановлено, що на ранніх етапах розвитку ризикології як науки економічний ризик пов'язували лише з однією складовою – невизначеністю, непевністю, ймовірністю, загрозою, втратами, невдачею. В міру того, як накопичувалися нові знання, з'явилися визначення економічного ризику, які містять кілька складових. Переважна більшість трактувань категорії «економічний ризик» включають у себе якісні та кількісні поняття, а також суб'єктивну складову. За результатами проведеного контент-аналізу значної кількості літературних джерел, виявлено, що найбільш значущими ознаками поняття «економічний ризик», враховуючи визначення зарубіжних та вітчизняних дослідників, є «ймовірність», «невизначеність» та «втрати».

Подальші дослідження вбачаємо у: а) вивченні правових та соціальних аспектів поняття «економічний ризик» і особливостей позитивних відхилень від очікуваних значень в трактуванні сутності вказаного поняття; б) створенні адаптованої термінології, яка ляже в основу українських стандартів управління ризиками.

Література

1. Філіпович О. П. Основні ризики економічної безпеки підприємства / О. П. Філіпович // Економіка АПК. – 2011. – № 12. – С. 173–176.
2. Клапків М. С. Питання етимології економічного ризику / М. С. Клапків // Фінанси України. – 2001. – № 4. – С. 15–20.
3. Willett A. H. The Economic Theory of Risk and Insurance / A. H. Willett. – Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1951. – 103 p.
4. Pfeffer J. Insurance and Economic Theory / J. Pfeffer. – Homewood, Illinois: Richard D. Irwin Inc., 1956. – 42 p.

5. Heilmann Wolf-Rüdiger. Versicherungsmathematische Methoden des Risk Management / Heilmann Wolf-Rüdiger // Blatter. Deutsche Gesellschaft für Versicherungsmathematik. – 1989. – № 2. – P. 141–159.
6. Terry J. V. Dictionary for business and finance / J. V. Terry. – London, 1989. – 97 p.
7. Нікбахт Е. Фінанси / Е. Нікбахт, А. Гроппеллі; [пер. з англ. В. Овсієнко, В. Мусієнко]. – К.: «Вік, глобус», 1992. – 236 с.
8. Бернштейн П. Против богов: Укрощение риска / П. Бернштейн; [пер. с англ. А. Марантиди]. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2000. – 400 с.
9. Васюренко О. В. Ризик як складова економічних процесів / О. В. Васюренко, О. В. Таран // Фінанси України. – 2005. – № 7. – С. 68–75.
10. Вітлінський В. В. Перша Всеукраїнська науково-практична конференція з проблем економічного ризику / В. В. Вітлінський, Л. В. Колобова // Фінанси України. – 1999. – № 1. – С. 130–132.
11. Найт Ф. Х. Риск, неопределенность и прибыль / Ф. Х. Найт; [пер. с англ. М. Каждан, В. Гребенников]. – М.: Дело, 2003. – 360 с.
12. Вербицька Г. До визначення поняття «ризик» / Г. Вербицька // Економіка України. – 2004. – № 4. – С. 83–87.
13. Ковальов В. В. Финансовый анализ. Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности / В. В. Ковальов. – М.: Финансы и статистика, 1995. – 432 с.
14. Альгин А. П. Риск и его роль в общественной жизни / А. П. Альгин. – М.: Мысль, 1989. – 192 с.
15. Королюк Т. Дефініція «ризик»: законодавчий, економічний і обліковий аспекти (історія та сучасність) / Т. Королюк // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 9. – С. 12–18.
16. Фоміна О. В. Оцінка ризиків підприємства в системі обліку / О. В. Фоміна, О. М. Гончаренко // Економічний часопис-XXI. – 2015. – № 3–4(2). – С. 67–70.
17. Галасюк В. Поняття економічного ризику в контексті концепції CCF / В. Галасюк, М. Сорока // Ринок цінних паперів України. 2002. – № 5–6. – С. 61–71.
18. Русанов Ю. Ю. Эволюция терминологии банковского риск-менеджмента / Ю. Ю. Русанов // Банковское дело. – 2004. – № 2. – С. 29–33.

Стаття надійшла до редакції 17.08.2015

References

1. Fillipovych, O. (2011). Main risks of economic security of the enterprise. *Ekonomika aharno-promyslovoho kompleksu (Economy of AIC)*, 12, 173-176 (in Ukr.).
2. Klapkiv, M. (2001). Questions of etymology of economic risk. *Finansy Ukrainy (Finance of Ukraine)*, 4, 15-20 (in Ukr.).
3. Willett, A. (1951). *The Economic Theory of Risk and Insurance*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
4. Pfeffer, J. (1956). *Insurance and Economic Theory*. Homewood, Illinois: Richard D. Irwin Inc.
5. Wolf-Rüdiger, H. (1989). Actuarial Methods of Risk Management. *Blatter. Nimecke tovarystvo z aktuarnoi matematyky (Blatter. German Society for Actuarial Science)*, 2, 141-159 (in Germ.).
6. Terry, J. (1989). *Dictionary for business and finance*. London.
7. Nikbakht, E., & Groppelli, A. (1992). *Finance*. Kyiv: «Vik, ghlbus» (in Ukr.).
8. Bernstein, P. (2000). *Against gods: Taming of risk*. Moscow: ZAO «Olimp-Biznes» (in Russ.).
9. Vasurenko, A., & Taran, A. (2005). Risk as component of economic processes. *Finansy Ukrainy (Finance of Ukraine)*, 7, 68-75 (in Ukr.).
10. Vitlinsky, V., & Kolobova, L. (1999). First All-Ukrainian scientific and practical conference on problems of economic risk. *Finansy Ukrainy (Finance of Ukraine)*, 1, 130-132 (in Ukr.).
11. Knight, F. (2003). *Risk, uncertainty and profit*. Moscow: Delo (in Russ.).
12. Verbytska, G. (2004). To definition of the concept «risk». *Ekonomika Ukrainy (Economy of Ukraine)*, 4, 83-87 (in Ukr.).
13. Kovalyov, V. (1995). *Financial analysis. Management of the capital. Choice of investments. A nalysis of the report*. Moscow: Finansy i statistika (in Russ.).
14. Algin, A. (1989). *Risk and its role in public life*. Moscow: Mysl (in Russ.).
15. Koroliuk, T. (2010). Definition of «risk»: legislative, economic and registration aspects (history and present). *Bukhghalterskyi oblik i audyt (Accounting and Audit)*, 9, 12-18 (in Ukr.).
16. Fomina, O., & Honcharenko, A. (2015). Enterprise's risks assessment in accounting. *Ekonomicnij casopis-XXI (Economic Annals-XXI)*, 3-4(2), 67-70 (in Ukr.).
17. Galasyuk, V., & Soroka, M. (2002). Ponyatiye of economic risk in the context of the concept of CCF. *Rynok tsinnykh paperiv Ukrainy (Securities Market of Ukraine)*, 5-6, 61-71 (in Ukr.).
18. Rusanov, Yu. (2004). Evolution of terminology of a bank risk management. *Bankovskoe delo (Banking)*, 2, 29-33 (in Russ.).

Received 17.08.2015

Науковий журнал
«Економічний часопис-XXI»
читайте на веб-порталі
www.soskin.info/ea/